

DOI: 10.5281/zenodo.20748359

ЛІТЯГА Інна

*кандидатка педагогічних наук, доцентка
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна*

ГРОМАДА ЯК ЧИННИК АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

На сьогодні війна в Україні вплинула на усіх громадян і тому числі на категорію осіб із числа внутрішньо переміщених осіб. Для цієї категорії надзвичайно важливою є роль громади, яка приймає ВПО, їх інтеграція в

143

суспільство, взаємодія з населенням, яке їх оточує, здатність приймати різні види допомоги, почуватись у безпеці.

Важливо, щоб громада прийняла внутрішніх переселенців як осіб, які приїхали проживати не тимчасово, а на постійній основі. Це передбачає здатність налагодження комунікації, враховуючи мову спілкування, менталітет, культурні традиції, стиль, умови проживання, освіти, досвід роботи та ін.

Нове місце проживання завжди передбачає невизначеність, недостатність ресурсів, що у свою чергу передбачає тривожність, напруженість, небажаність своєї присутності. Разом із тим, невизначеність щодо тривалості перебування переміщених осіб у новому місці проживання та нестача ресурсів для підтримки породжують напругу. Місцеві жителі іноді сприймають переселенців як тих, хто «конкурує» за державні ресурси або послуги. У свою чергу, самі ВПО можуть відчувати провину або небажаність своєї присутності, що посилює внутрішню тривогу.

Необхідно враховувати те, що люди з міст, потрапляючи у сільську місцевість, відчувають певний дискомфорт і навпаки. Необхідно враховувати потреби не тільки дорослого населення, а й дітей (зміна дитячого садочка, школи, дітей, які знаходяться поруч).

Тому в роботі з внутрішньо переміщеними особами варто застосовувати мультидисциплінарний підхід, який враховуватиме різні види потреб. Мультидисциплінарна команда має включати фахівців із різних сфер – психологів, соціальних працівників, педагогів, лікарів, освітян. Робота такої команди передбачає чіткий розподіл обов'язків, узгоджені дії, регулярні зустрічі для обговорення конкретних випадків. Кожен фахівець бере на себе окрему зону відповідальності, а загальну координацію забезпечує координатор, зазвичай це соціальний працівник. Командний підхід дозволяє не лише вчасно надавати допомогу, а й оцінювати її ефективність [2]. Особливостями роботи такої команди є надання як екстреної, так і довготривалої допомоги, яка має враховувати

індивідуальні потреби кожної родини. Для цього важливо, щоб усі фахівці мали достатній рівень кваліфікації, знання щодо роботи системи соціального захисту, вміли взаємодіяти як між собою, так і з недержавними структурами, які також можуть бути джерелами ресурсів та підтримки [2]. Ефективність дії команди залежить від поставленої мети, яку будуть реалізовувати спеціальні фахівці разом з координатором.

Багато залежить від родини, конкретної людини, яка бере участь у прийнятті рішень щодо себе та своєї родини, вона не лише краще розуміє зміст дій фахівців, а й сама починає будувати нові моделі поведінки. Це особливо актуально в роботі з внутрішньо переміщеними особами, які часто втратили довіру до інституцій та відчувають власну безпорадність [1].

Також необхідно заздалегідь обговорювати механізми моніторингу ефективності, аналізувати попередній досвід і враховувати ризики. Необхідно враховувати при складанні плану допомоги труднощі, які були в родини у мирний час та після внутрішнього переміщення.

Допомога внутрішньо переміщеним особам має охоплювати всі рівні потреб – від базових до психологічних і соціальних. Лише комплексний підхід, що включає правову, медичну, інформаційну та емоційну підтримку, здатен сприяти справжній адаптації та інтеграції переселенців у нове середовище. Особливу роль у цьому процесі відіграють фахівці, громада та самі переселенці, які готові долати труднощі й допомагати іншим [2]. Щодо психологічної допомоги, то мають використовуватись прості форми взаємодії: бесіди, тренінги, практичні заняття, індивідуальні консультації.

У межах правового супроводу ВПО потребують не лише консультацій, а й практичної допомоги з відновлення документів, оформленням опіки, вирішенням питань із місцем проживання, захистом інтересів у суді. Особливо це стосується родин із дітьми або осіб, які мають обмежену дієздатність [2].

Для підтримки всієї родини внутрішньо переміщених осіб варто також використовувати формат сімейного консультування. Це дозволяє зосередитися на динаміці стосунків між членами сім'ї, виявити джерела напруги, запобігти вторинній травматизації дітей через емоційний стан батьків.

Варто залучати до підтримки ВПО тих людей, які самі пережили переміщення і вже адаптувалися, використовуючи інформаційний підхід (юридичні послуги, можливості, соціальні гарантії, умови отримання фінансової підтримки, медичних послуг).

Отже, роль громади щодо адаптації внутрішньо переміщених осіб є актуальною не тільки з точки зору адміністративної підтримки, а й соціально-психологічної.

ЛІТЕРАТУРА

1. Віщукаєва, К. М. (2017). Соціальний супровід клієнта (Навч. посіб.). Одеса: Видавництво Букаєв Вадим Вікторович.
2. Мельник, Л. А., Волинець, Л. С. (ред.), та ін. (2015). Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України: Посібник для практиків соціальної сфери. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Калита».

